

*Zpravodaj
města Štramberka*

3/2002

O B S A H

Vojtěch Petráš Horní bašta, 1953, kresba	1
Vojtěch Petráš Oltářní obraz Panny Marie Nanebevzaté (k článku na straně 20; autor fotografie neznámý)	2
Věra Michnová Zprávy z radnice	4
Jak jsme společensky a kulturně prožili 3. čtvrtletí roku 2002	5
Karel Hrček Solidarita Štramberáků s občany postiženými ničivými povodněmi	7
Jiří Hoffmann Povodně 2002	8
Karel Hrček Dvacet let ZO ČSOP Apollo Štramberk	11
Bohumil Kresta Národní slavnosti ve Štramberku v roce 1932	14
Augustin Rýdel Osudy pomníku sv. Václava ve Štramberku	18
Vojtěch Petráš Vzpomínky Vojtěcha Petráše — Na co jsem hrdý — co se podařilo	20
Chvála štramberského nářečí	24
Aleš Durčák Štramberské proměny 1892 — 2002	25
Josef Marek Ze života starých Štramberáků	28
Josef Adamec Adolf Hrstka a Štramberk — část 7.: Dr. Hrstka a Jaroněk	29
Bohumír Jaroněk Z koutů a ulic Štramberských, 1903	31
Petr Hanzelka Slavnostní plakát k posvěcení pomníku sv. Václava 29. — 31. 7. 1932 (k článku na straně 14)	32

Z P R A V O D A J M Ě S T A Š T R A M B E R K A č. 3 / 2 0 0 2

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák. **Redakční rada:** Karel Hrček, PhDr. Anna Hřčková, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Jazykové korektury:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mic@stramberk.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94–RR–408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně. **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatris*, Dobrá. Zář 2002.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

Přestože toto období zahrnuje prázdniny a čas dovolených, pořád se na našem úřadě, v radě i zastupitelstvu a hlavně ve městě něco dělo. Rada se sešla celkem čtyřikrát a zastupitelstvo jedenkrát. Zprávy předkládaly postupně kontrolní výbor, komise regenerační, komise sociálně zdravotní a bytová, komise sportu, mládeže a využití volného času, komise Sboru pro občanské záležitosti a finanční výbor. Oblast každé komise či výboru je specifická a důležitá a zahrnuje určitý úsek života a existence úřadu a občanů ve městě. Byly projednávány majetkoprávní záležitosti města (prodeje a odkupy pozemků), rada i zastupitelstvo se zabývalo novými vyhláškami o odpadech, o pohybu a držení psů a o místních poplatcích, projednával se rozpočet města, hospodaření a majetek města, investiční akce, akcie, apod.

Otázka znovuotevření cementárny je neustále otevřena a nedořešena. Starosta ing. Jan Socha spolu s představiteli ostatních dotčených obcí a se zástupci Kotouče, spol s r.o. navštívili v Praze ministra životního prostředí RNDr. Libora Ambrozka, který slíbil návštěvu města i prostoru lomu, ale do toho přišly povodně a ministr se omluvil a odložil návštěvu Štramberka. Zástupci místních správ regionu sepsali prohlášení na podporu realizace záměru „Štramberk — závod na výrobu cementu“ ve kterém požádali ministra životního prostředí o neodkladné vydání stanoviska, kterým by byl proces EIA završen. Starostové měst Štramberka, Kopřivnice, místostarosta Kopřivnice, senátor ing. Jaroslav Šula, starostové obcí Veřovice a Ženklavy podpořili znovuotevření cementárny v našem městě. K tomu se připojili i další představitelé měst a obcí v našem regionu a také Okresního úřadu v Novém Jičíně a Moravskoslezského kraje v Ostravě. Nyní již nezbývá, než čekat. Snad to nebude delší čekání, než je třeba.

Vše nyní finišuje k závěru volebního období a k přípravě nových voleb. V našem městě máme 5 registrovaných stran a sdružení, které se zúčastní voleb: strany ODS, KDU ČSL, ČSSD a KSČM a Sdružení nezávislých kandidátů. Vše je ve hvězdách a v rukách voličů.

Jak jsme prožili společensky a kulturně 3. čtvrtletí roku 2002

Věra Michnová, předsedkyně kulturní komise

Máme za sebou léto se všemi radostmi i trampotami, které k tomuto období patří. Některým lidem vzaly povodně život, domov, ale mnohdy i naději. Před pěti lety jsme prožívali podobné chvíle u nás, o to hrůznější a živější byl pohled na neštěstí našich spoluobčanů v Čechách, jak je přibližovaly televizní přenosy. Neštěstí lidi spojuje a projevila se obrovská solidariता mezi lidmi. To je moc dobře, že soucit a snaha pomoci nevymizely.

Společenský a kulturní život Štramberka ve 3. čtvrtletí roku 2002 zahájily ve dnech 5. a 6. července oslavy 70 let kopané ve Štramberku v areálu fotbalových hřišť na Bařinách. Za oba dva dny se sehrály spousty zápasů a byly připraveny doprovodné akce, jako program pro děti a diskotéka a také občerstvení.

6. července r. 1415 byl upálen Mistr Jan Hus. Sbor Českobratrské církve evangelické uspořádal vzpomínkovou akci na zahradě u církevního domu.

7. července zaznívaly tóny koncertu Lašského žesťového kvinteta z areálu hradu.

14. července hudební skupina Camerata vystoupila se svým programem dobových písní v amfiteátru.

19. července v amfiteátru sehrál divadelní soubor Kotouč reprízu komedie Bronislava Nušiče Truchlící pozůstalí pod režijním vedením Mgr. Pavly Jurkové.

21. července areálem hradu opět zazníval koncert Lašského žesťového kvinteta.

28. července v Národním sadu mělo svůj koncert Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štramberka a jako hosté vystoupily mažoretky ze skupiny Punto z Kutné Hory.

9. srpna měl sehrát divadelní soubor Kotouč reprízu hry G. Danailova Jedna kalorie něhy, ale počasí divadelníkům nepřálo, a tak zůstal amfiteátr opuštěný.

11. srpna se Národním sadem nesly tóny pozounů. Vystupovalo totiž pozounové Bach kvarteto z Ostravy. Program uváděl Alois Cigán.

17. srpna uspořádalo Sdružení dechového orchestru města Štramberka benefiční koncert Nokturno s cílem určení pro děti z Dětského domova v Novém Jičíně. V první části vystoupilo Lašské žesťové kvinteto, jehož koncert uváděl Alois Cigán. Ve druhé části koncertu vystoupil celý orchestr a sólisté. Za dirigentským pultem se vystřídali 4 dirigenti: Mgr. Stanislav Horák z Prahy, Alois Cigán, Aleš Kuběna a Petr Lichnovský. Jako sólisté zpěváci vystoupili MUDr. Mořic Jurečka a Petra Hromádková, v sólu na pozoun Petr Volný, na pikolu Mgr. Dana Chalupová a na trubku Pavel Hromádka. Koncert uváděla Věra Michnová. Při této akci se organizačně spolupodílel DS Pod věží prodejem občerstvení a město Štramberk. Vybralo se na vstup-

ném 6129 Kč a výtěžek z prodeje občerstvení činil 954 Kč. Celkovou částku převzala Mgr. Blanka Flisniková, ředitelka Dětského domova v Novém Jičíně.

Tentýž den na Farní zahradě pořádali chovatelé poštovních holubů tradiční Holubí hody.

18. srpna Sdružení scénického šermu Allegros vystoupilo v areálu hradu s představením pro děti na motivy ruské pohádky Mrazík.

23. srpna sehrál divadelní spolek Divadlo pod věží, pod vedením svého režiséra Josefa Marka, pohádkovou komedii Zdeňka Svěráka Lotrando a Zubejda v amfiteátru.

24. srpna ve večerních a nočních hodinách zněla Štramberkem country hudba z hradeb hradu. Country skupina Cizinci měla koncert a zároveň křest svého prvního CD.

1. září v amfiteátru hudební skupina Musica da gamba vystoupila se svým programem dobových skladeb.

7. září v Domě zahrádkářů na Bařinách vystavovali zahrádkáři výplody své práce a starostlivosti: ovoce, zeleninu a květiny. Téhož dne městem Štramberkem projížděly historické automobily v jedné z etap závodu pořádaného Veteran Rallye Car Club Kopřivnice.

8. září v Národním sadu vystoupil Dechový orchestr města Kopřivnice. Jako hosté vystoupily mažoretky z Kopřivnice.

Ve dnech 14. a 15. září se v celé republice otevřely brány, branky, dveře i vrátka různých historických objektů běžně nedostupných veřejnosti. Konaly se totiž tradiční Dny evropského dědictví (EHD). Hlavním pořadatelem je Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Letošním hlavním tématem byly „Památky v místních pověstech“. Jako doprovodný program ve Štramberku pro tyto dny byly akce SSS Allegros a Bach kvarteta a místní pověsti zpracované Alešem Durčákem podle starších pramenů.

14. září oslavovalo Sdružení scénického šermu Allegros, vedoucí Jiří Zbořil, své desáté výročí založení. Při této příležitosti byl sestaven program z ukázek vystoupení za celou dobu jejich existence. Na závěr vystoupili členové SSS Allegros v pekelném představení Dábel s ohňovými efekty.

15. září bylo nepříliš pěkné počasí, a tak plánovaný koncert pozounového Bach kvarteta z Ostravy musel být přesunut z amfiteátru do Kulturního domu. Koncert uváděla Věra Michnová.

20. září se karbaníci, milovníci mariáše a jejich fandové sešli v restauraci Dallas na tradičním turnaji v mariáši.

Karty byly rozdány nejen v mariáši, ale i v tom lidském životě. Čekají nás volby a máme před sebou podzim a než se nadějeme, budeme gruntovat a bláznit v předvánočním shonu. Občas je dobré zapomenout na starosti a hledat inspiraci a klid v přírodě, kultuře či sportu.

Bohatě a krásně prožitý podzim vám přeje Věra Michnová, předsedkyně kulturní komise.

Solidarita Štramberáků s občany postiženými ničivými povodněmi

Karel Hrček

V průběhu letošního srpna zasáhla naši zemi již druhá ničivá povodeň v novodobé historii. Svými následky postihla více než polovinu okresů a v nich způsobila úmrtí nejméně 13 lidí a škody za 120 mld. Kč. Dále bylo 220 tis. osob evakuováno, z nichž ještě teď se někteří z nich nedostali do svých domovů. Zničeno bylo více než 1000 domů, 19 železničních a 54 silničních mostů, byla porušena další dopravní a sociální infrastruktura, způsobeny značné, dosud ne zcela specifikované škody na zemědělských kulturách, kulturních a historických hodnotách a objektech hlavně v Praze, Českém Krumlově, Českých Budějovicích a v řadě dalších měst a obcí, ale i na chodu podniků, firem a správních institucí.

Morava se z hrůzných následků povodně před pěti lety nevykřesala ještě dnes, v Čechách obnova sotva účinně začala. Setkali jsme se s mnoha slzami, pláčem, bezmocí a vztekem, ale na druhé straně s nebyvalou lidskou solidaritou. Tak jako mnoho ostatních měst a obcí, se i naše město Štamberk aktivně a účinně zapojilo do zmírňování následků povodňových škod. Hned po několika dnech od vzniku apokalypsy nabídlo vedení města pomoc Třeboni, Hluboké nad Vltavou a později Soběslavi — to se stalo v úterý 13. 8. t.r. Od tohoto data byla připravena k výjezdu a zásahu naše šestičlenná jednotka hasičů a postupně byla doplňována potřebnou technikou. Pracovníci Městského úřadu mezi sebou vybrali peníze a předali je Charitě v Kopřivnici k nákupu potřebných věcí pro postižené. Následně byli vyzváni občané městským rozhlasem k materiální pomoci na stejném místě.

V pondělí 19.8. na poradě vedení města padlo padlo rozhodnutí vyslat hasiče do konkrétní menší obce v nejpostiženější oblasti středních Čech a směřovat tam finanční a materiální pomoc. Zároveň byli v městském rozhlase požádáni občané a podnikatelé o finanční příspěví. Po konzultaci se společnostmi Člověk v tísni a Adra, dále s Hasičským záchranným sborem okresu i kraje a vyhledání nejpostiženějších obcí na internetu, bylo rozhodnuto pomoci adresně obci Hořín v okrese Mělník. V této obci na soutoku Vltavy a Labe žije 750 obyvatel a z 250 rodinných domů bylo jich v té době 40 vážně staticky narušeno, navíc pomoc velkým a významným městům a místům v té době organizoval kde kdo, ale na malé trpící obce poničené, zaplavené, bez elektřiny a jakéhokoli spojení, jakoby se pozapomnělo.

Po navázání přímých kontaktů s krizovým štábem a starostkou obce byla následujícího dne v pozdních večerních hodinách vyslána do této obce naše hasičská jednotka s šestičlennou posádkou, 2 vozy Avia i s přívěsem, elektrocentrálou, 7 vysoušeči, 4 čerpadly a vyžádanými materiálními potřebami. Následujícího dne v ranních hodinách předal velitel hasičů pan

Jiří Hoffmann starostce obce výtěžek jednodenní finanční sbírky ve výši 46 tis. Kč a dopis starosty města. Za hasiči vyjelo vlakem 8 dobrovolníků, členů štramberského Junáka, kteří našim hasičům pomáhali po celý týden při odstraňování následků škod.

Za tuto úspěšnou, namáhavou a obětavou práci se jim všem dostalo po návratu uznání a ocenění od vedení a starosty města. S přímými zážitky z Hořína vás dále na jiném místě Zpravodaje seznamuje velitel hasičů pan Jiří Hoffmann. Je třeba poděkovat společnosti Kotouč Štramberk, s.r.o. za poskytnutí finančního daru ve výši 100 000 Kč na účet postižené obce Hořín, další materiální pomoc této obci a dovybavení jednotky našich hasičů mj. nákupem plovacího čerpadla, společnosti Transgas a.s., PZP Štramberk za podobnou pomoc, divadelnímu souboru Pod věží, který poskytl postižené obci výtěžek ze vstupného ve výši 10 280 Kč za jimi sehrané divadelní představení pohádky „Lotrando a Zubejda“ a dalším občanům Štramberka, kteří v následně Městským úřadem vyhlášené sbírce nezištně a obětavě poskytli postiženým občanům dalších 89 100 Kč.

Tím se město Štramberk a jeho obyvatelé ukázali být na výši situace a pomohli potřebným tam, a tehdy, kdy toho bylo nejvíce potřeba. Je už teď zřejmé, že obrovské škody jako následky záplav nebudou tak snadno odstraněny. Neměl by proto jen tak skončit ten krásný vztah k postiženým lidem, který vznikl ve dnech záplav a solidarita s nimi, neboť naši pomoc budou ještě dlouho potřebovat. Nevíme totiž, kdy v budoucnu budeme potřebovat jejich starostlivost a péči my.

Povodně 2002

Jiří Hoffmann

velitel jednotky hasičů města Štramberka

V úterý 13. 8. 2002 byla naše jednotka vyzvána operačním střediskem HZS Nový Jičín, aby se připravila k možnému nasazení při pomoci v zaplavené oblasti Čech. Po týdenním vyčkávání a nervozitě členů jednotky vyhledal 19. 8. 2002 starosta města ing. Jan Socha na internetu jednu ze zapomenutých obcí na Mělnicku a po poradě vedení města padla volba na obec Hořín.

Obec Hořín má 736 obyvatel, z toho 461 v produktivním věku. V obci je cca 250 rodinných domů, z toho 40 zničených a v současné době bez el. energie a tel. spojení. Nemá poštu, zdravotní zařízení, policii, plyn ani kanalizaci, jen malotřídku, mateřskou školu a vodovod. Pod obec Hořín spadají ještě další čtyři menší obce.

Po navázání telefonického styku s členem krizového štábu z HZS Mělník p. Slunečkem a starostkou obce pí Jakubčikovou jsme získali potřebné informace. Současně starosta informoval ředitele územního odboru HZS Nový Jičín plk. ing. Zdeňka Biskupa a krajského ředitele HZS plk. Zdeňka Nytru o rozhodnutí vedení města vyslat jednotku na pomoc do obce Hořín.

Po mé konzultaci se starostou bylo rozhodnuto, že šest členů jednotky a dva vozy Avia (DA 12 a CAS 8) vyrazí v úterý 20. 8. 2002 v 21.30 hodin. Zároveň byl vyzván závod Kotouč k dovybavení jednotky dalším čerpadlem (plovoucím) a poskytnutí další materiální pomoci této obci. Městský rozhlas vyzval občany k finanční sbírce na pomoc obci Hořín.

Naše jednotka se začala intenzivně připravovat na týdenní výjezd a byli vybráni tito členové: Antonín Cochlár, Radim Kotonský, Jan Marek, Radek Michálek, Zdeněk Raška a já. Vedení Českého Junáka Štramberk sdělilo, že za jednotkou přijede vlakem skupina osmi skautů.

V úterý 20. 8. 2002 bylo díky firmě AUTOJENA Frenštát p/R namontováno tažné kulové zařízení na vozidlo Avia DA 12 a tím bylo dosaženo, že jsme mohli vzít s sebou další materiální pomoc do přívěsného vozíku, který nám půjčil p. Josef Petráš. Díky vedení PZP Štramberk, které nám zapůjčilo další vybavení — osvětlovací agregát, plovoucí čerpadlo Maxim a hygienické prostředky, bylo ještě naloženo 7ks vysoušečů zapůjčených HZS Nový Jičín a nové plovoucí čerpadlo Niagara 1 (45 000 Kč), montérky, lopaty, košťata, gumové a pracovní rukavice, desinfekční a čistící prostředky ze závodu Kotouč. Dále bylo vozidlo doplněno o motorovou pilu a jídlo a pití na 6 dnů pro celou jednotku, hrazené městem. Těsně před výjezdem obdržela jednotka sud piva od p. Miroslava Hoffmanna. Po rozloučení s rodinnými příslušníky a starostou města, vyrazila jednotka v 21.30 hodin k obci Hořín vzdálené 374 km.

Naše jednotka dorazila v 4.00 hod. do Mělníka a pokoušela se najít cestu do Hořína. Vždy jsme však narazili na zatopenou cestu. Vrátili jsme se proto na HZS Mělník, kde jsme vyčkali do 6.30 hod. na příjezd hasiče z Lužce, který nás doprovodil asi 10km oklikou do obce Lužec, kde jsme byli ubytováni s ostatními jednotkami v tamní tělocvičně a kde byla zajištěna servisní pomoc a doplnění PHM. HZS Mělník nás chtěl okamžitě vyslat do jiné obce, ale po vysvětlení naší situace upustili od tohoto záměru. Po ubytování jsme konečně vyrazili k obci Hořín. Ve dvou místech byla cesta ještě pod vodou, tak jako spodní část obce. Po příjezdu do Hořína jsme navázali kontakt s p. Slunéčkem a pí Kořínkovou u místní školy, kde se každé ráno scházelo krizové vedení a organizovalo práci. Byla nám přidělena spodní ulice od plavební komory až po příjezdovou cestu do obce.

Díky jednodenní sbírce jsme vezli 46 000 Kč, které jsem 21. 8. 2002 v ranních hodinách osobně předal tamní starostce pí Jakubičkové. Obec Hořín již tou dobou také obdržela finanční dar 100 000 Kč od společnosti Kotouč Štramberk.

Práce byly zahájeny ve čtyřbytovce — vynášení nábytku, vytrhání parketových podlah, nakládání na traktorovou vlečku, vymývání bytů CAS 8 — to vše za pomoci majitelů bytů a brigádníků. Druhá skupina začala u domu 48—49 čerpání třemi čerpadly (PS 12, Maxim a Niagara 1). Práce začínala vždy v 8.00 hodin a končila v 19.00 hodin, s přestávkou na oběd. Snídaně, oběd a večeře byly podávány u zámečku; to byla první dva dny starost veli-

tele vaření, pak začala pro všechny přítomné fungovat jídelna. Po večeři byla každý den podávána dvě točená piva z vlastních zásob. I když byl většinou v jídelně guláš (dovezený a podávaný paní hraběnkou z Lobkovic), jeden den se objevily i řízky. Na snídani byl vždy velký výběr pečiva včetně buchet, bábovek, vánočního cukroví a různých sladkostí.

Ve středu 21. 8. 2002 večer přijela skupina šesti skautů na nádraží do Mělníka, kam jsme pro ně zajeli. Ubytovali se i s velitelem na zámečku v Hoříně v prázdném bytě po správci.. Byli to Jaroslav Skopový, Michael Čabla, Tomáš Galia, Tomáš Čajka, Jan Lučan a Jan Bartoš. Elektřina nefungovala a k mytí byla užitková voda z hydrantu. Koupat se jezdili do Lužce, kde byla ubytována naše jednotka.

Druhý den jsme postupovali v práci na přidělené ulici a to vymýváním domů a čerpáním vody u č. 48—49. Takto bylo vyklizeno a umyto 17 domů a čerpadla běžela celkem 83 hodin. Skauti se částečně zúčastnili na pracích společně s námi a pracovali i samostatně — vyklízeli místní hospodu u fotbalového hřiště, kde si užili při vyprazdňování lednic se zapáchajícím masem. Hasiči z Lužce museli také zajistit opravu defektu vnitřního kola na našem voze CAS 8. Téhož dne byla v polích u obce nalezena čtrnáctá oběť povodní — dvaapadesátiletý muž. Ve čtvrtek 22. 8. 2002 byly rovněž na půdě domu pod zámkem nalezeny zbraně a střelivo. Prostor byl okamžitě uzavřen policií a přivolaný pyrotechnik vše odstranil. Majitel domu, bývalý milicionář, byl v poutech odveden.

Třetí den ráno byla část jednotky nasazena na odstranění — rozřezání stromu u čerpadla HZS Hradec Králové na přístupové cestě k obci, kde byla ještě voda po pás. Dále byla pila použita ještě dvakrát při řezání velkých kusů nábytku, který nešel vynést přes dveře.

Pátý den byla (kromě stále se opakující práce) umyta komunikace v délce asi 300 m, což přispělo k lepšímu ovzduší. Během pobytu jsme pomohli ošetřit jednu odřeninu a jedno stoupnutí na hřebík jedním z našich skautů. Jinak po celou dobu zde byly přítomné sestry z Maltéžského řádu, které prováděly ošetření všech potřebných. Onoho skauta večer pro jistotu odvezli na vyšetření do nemocnice v Mělníku. Téhož dne v 21.15 hodin byl v obci vyhlášen třetí stupeň chemického nebezpečí. Obdrželi jsme speciální roušky a byli jsme připraveni opustit obec. Členové jednotky ubytování v obci Lužec se přičítali s vozidly za námi k zámečku a celou noc strávili ve vozidlech v plné zbroji.

V pondělí 26. 8. 2002 zprovoznili tři členové mimo běžnou práci traktor, který stál tři dny úplně pod vodou. Tak přispěli k rychlejšímu odvozu sutin.

Na závěr mohu jen konstatovat, že všichni účastníci ze Štamberka odvedli kus povíťe práce při pomoci obci Hořínu, a tak zdárně reprezentovali naše město v solidaritě s lidmi, kteří naši pomoc budou ještě potřebovat.

Dne 4. 9. 2002 byli členové jednotky naočkováni proti žlutence typu A na hygienické stanici v Novém Jičíně.

Dvacet let ZO ČSOP Apollo Štramberk — dvacet let práce a úsilí o ochranu přírody a jejích hodnot v našem městě a jeho okolí

Karel Hrček

V letošním roce uplynulo již dvacet let od doby, kdy na území našeho města začala pracovat skupina nadšenců v oblasti ochrany přírody a po vzoru jiných založila ZO ČSOP. Jedním z hlavních popudů k jejímu založení se tehdy stala snaha navrátit znovu jeden z klenotů naší hmyzí říše, jasoně červeňookého, na štramberské stráně. Tento záměr se stal jejím nosným programem, proto si dala do svého názvu jeho latinské druhové jméno „Apollo“. Dlouholeté úsilí, jehož duší i hnacím elementem byl dlouholetý předseda organizace, nyní její nestor, pan Jan Lukášek, přineslo nakonec své ovoce a dnes je skutečností skoro neuvěřitelnou, že Parnassius apollo se opět v letních měsících prohání po místech, odkud ho lidé před lety vypudili.

V době, kdy organizace vznikla, prakticky neexistovaly žádné kvalitní zákony o ochraně přírody. Vody a ovzduší byly hromadně znečišťovány, v zemědělství byla preferována chemizace, lesy se nekontrolovaně kácely. Tento stav skuteční milovníci přírody těžce snášeli a usilovali o vznik takové organizace, která by zájmy přírody hájila. Z řady takových, které se o to pokoušely, zůstala v podstatě jediná významná, ČSOP, díky od počátku správně postavené koncepci ochrany přírody a též díky významným osobnostem, které v tehdejší politické atmosféře jí pomohly získat a obhájit potřebný vliv.

Po listopadu 1989 byli do výkonné rady svazu zvoleni uznávaní odborníci, kterým se podařilo prosadit dosud platné zákony na ochranu přírody, jejichž význam snese srovnání s okolním světem. Pro poctivé ochránářské aktivisty je v nich významné jejich právo účasti na kterémkoli jednání týkajícím se ochrany přírody ve správních řízeních. Toho štramberští ochránáři využívají a stávají se aktivním prvkem v jednáních, posuzujících rozvojové a investiční záměry města, podniků a organizací.

Naše organizace prošla v těchto dvou desetiletích změnami v koncepci a pojetí svého usilování. Počáteční nadšení a elán vystřídala postupně systematictější odborná práce a poznání, že řádně chránit přírodu si vyžaduje poctivou a důslednou práci a naléhavost spolupracovat se všemi okolo sebe, kteří mají tento ušlechtilý zájem. Mezi to patří i spolupráce s městem při posuzování jeho rozvojových záměrů.

Z toho je zřejmé, že po dobu uplynulých let se štramberští ochránci přírody nezabývali jen reintrodukci jasoně. Přírodní výjimečné hodnoty, rozkládající se na území našeho města a v jeho blízkém okolí, jsou vděčným námětem pro jejich práci teď i v budoucnosti. Mnoho práce věnovali a věnují ochraně a údržbě maloplošných chráněných území, např. v NPP Šipka, PP Váňův Kámen, v trvalém užívání mají PP Kamenárka. Starají se o malé

lokality s výskytem chráněných a ohrožených rostlin a živočichů (vstavačová louka v Dražném, periodické jezírko s čolky v Horní Kamenárce aj.).

V uplynulých letech se zapojili do celosvazových akcí na ochranu biodiverzity: zimní sledování káňat, akce na záchranu jilmů, akce Formica a hlavně ochrannářské mapování, kdy se jim jako jedněm z prvních v okrese podařilo na katastru Štramberka zakreslit všechny lokality s výskytem chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Když se před dvaceti lety organizace zakládala, její členové se skládali převážně z nadšenců kolem Apolla a pracovníků s dětmi. Proto velkou část práce tvořila také ekologická výchova. Bylo založeno SPEV (Středisko praktické ekologické výchovy), které se zabývalo osvětou mezi občany a pomocí učitelům přírodních věd na školách. Pořádaly se přednášky a vycházky pro veřejnost, to samozřejmě pokračuje, k dispozici je poradna a propagační a odborná literatura. Od samého začátku si ochránci přírody začali vychovávat mladé nástupce, a to v kolektivech Mladých ochránců přírody (MOP). Mívají pravidelné schůzky v klubovně, ale převážně se snaží být co nejvíce v přírodě — tam se člověk naučí nejlépe přírodu poznávat a naučit se jí rozumět. MOPíci také společně s ochránci pracují na brigádách a zúčastňují se všech pořádaných akcí. Aspoň jednou měsíčně pořádají víkendové akce (např. výlet na Pulcín, Bystřičku, do Uhřínova, návštěva zoologické zahrady, vodácký víkend, Mikulášský výšlap, zdobení vánočního stromčku pro zvířátka). Celostátních akcí (např. Indiánská stezka) se zúčastňují pravidelně se střídavými úspěchy. Každoročně jsou pořádány v prázdninovém období oblíbené tábory.

Za dvacet let trvání prošlo organizací 88 dospělých členů a 183 MOPíků. V současné době je registrováno 24 členů ČSOP Apollo Štramberk a 15 mladých ochránců přírody.

Brigádní činnost se koncentruje do činností smluvně podložených firmami a institucemi, zejména s.r.o. Kotouč (údržba rekultivované skládky Kozina). Z maloplošných chráněných území mají v organizaci v péči PP Kamenárka a „vstavačovou louku“ na Dražném. Jako finanční pomoc na tuto a další odbornou činnost organizace je žádáno o poskytnutí prostředků z dotačních titulů na úrovni celostátní i okresní.

Za úspěšnou je možno označit účast ve správních řízeních k záležitostem rozvoje města a práci v komisi životního prostředí MÚ Štramberk — pomocném odborném orgánu městské samosprávy. Uvedený stav je zárukou, že rozvoj města se ubírá správným směrem při obhájení a respektování zájmů ochrany přírody ve městě. Za všechny správní akty je vhodné připomenout řízení E.I.A. o znovuoobnovení výstavby cementárny ve Štramberku — tzn. komplexní posuzování tohoto záměru z hlediska vlivů na životní prostředí. Ochránci se vyhnuli emocím, které kolem tohoto dění vznikly, a ještě stále jsou, neboť proces dosud není ukončen, a tím dokázali, že při dobré spolupráci všech stran lze uhájit zájmy přírody i lidí.

Podrobné zhodnocení práce loňského roku i uplynulých dvaceti let bylo provedeno na březnové výroční schůzi organizace, ale zejména na červnovém setkání bývalých i současných členů na Libotíně. Při těchto příležitostech byla zároveň předložena, prodiskutována a obhájena další koncepce práce v ochraně přírody Štramberka a okolí pro současnost i budoucí roky a specifikována její konkrétní náplň. To nás musí naplnit uspokojením, protože naše město a jeho výjimečné přírodní hodnoty si zasluhují i v budoucnu to úsilí, zaujetí a poctivost, podložené odborným přístupem, kterými se prezentovali štramberští ochránci přírody v minulosti do té míry, že se jim dostalo ocenění a uznání na místní i celostátní úrovni. Ti, kdo jsou v současnosti v jejich čele — zejména předseda pan Jiří Syrek, ale i další zkušení obětavci, např. ing. Jiří Pour a Václav Plachta — k tomu dávají ty nejlepší předpoklady.

Mladí ochránci přírody
— výšlap na Ondřejník

Vstavačová louka
rok 1999

Národní slavnosti ve Štřamberku v roce 1932

Bohumil Kresta

Letos uplyne 70 let od Národních slavností konaných ve staroslavném Štřamberku u příležitosti odhalení a posvěcení pomníku knížete sv. Václava na památné hoře Kotouči. Bylo by nedůstojné v dnešním rychle ubíhajícím čase nepřipomenout si tyto snad nejvelkolepější oslavy konané ve Štřamberku a neuchránit je tak před úplným zapomněním. Proto zalistujeme v archivních sbírkách a alespoň v krátkosti si je připomeňme.

S myšlenkou na postavení pomníku sv. Václavovi přišel na jaře roku 1929, v jubilejním roce svatováclavském, v Brně působící štřamberský rodák prof. PhDr. Adolf Kellner. S nadějí v její uskutečnění ji přednesl v místním výboru Čsl. Orla, kde byla přijata s velkým porozuměním. Nadšeně se věci ujal JUDr. Josef Jurák a hned nato s ní seznámil župního starostu Čsl. Orla v Mor. Ostravě prof. P. Karla Kavíka (shodou okolností také Štřamberáka). P. Kavík přijal tuto myšlenku s potěšením a hned nato byl ustaven místní i župní výbor pro postavení pomníku sv. Václavovi se sídlem ve Štřamberku.

S návrhem souhlasily i ostatní katolické spolky ve Štřamberku. A tak se konalo za vzorné spolupráce všech v den výročí světcovy mučednické smrti 29. září 1929 ve 2 hodiny odpoledne svěcení základního kamene k jeho pomníku na hoře Kotouči. Základní kámen posvětil zdejší farář P. Jan Hrubý za asistence kněží z okolních farností. Slavnostním řečníkem byl prof. Adolf Kellner.

Pro zhotovení pomníku byl zvolen akad. sochař mistr František Fabiánek z Brna. Pomník je skvělým dílem o celkové výšce osmi metrů a samotná socha je provedena v nadživotní velikosti a měří 2,5 metrů. Místo pro pomník bylo na Kotouči určeno tak, aby vévodil širému kraji.

Přípravy probíhaly velmi pečlivě. Samotné slavnosti byly rozvrženy od 27. července do 3. srpna 1932 a zúčastnily se jich významné osobnosti náboženského, politického i kulturního života nejen z ČSR, ale také z Polska a Jugoslávie.

Skvělého uvítání se dostalo světiteli pomníku, strahovskému opatovi dr. Metod. Zavoralovi, při jeho příjezdu v sobotu odpoledne. U radnice ho uvítala družička s kyticí květů, pak následovali: místní farář P. Jan Hrubý, starosta města A. Petráš, předseda okres. sboru starostů a zemský poslanec J. Hyvnar, za slavnostní výbor JUDr. J. Jurák, za děkan. kléruš místoděkan P. Chudoba, za katolické spolky p. Jurák st. a poslanec kraje prof. J. Rýpar. Po uvítacím ceremoniálu se odebral průvod za zvuku dechové hudby do kostela, kde byly pontifikálním požehnáním oficiálně zahájeny Národní slavnosti ve Štřamberku.

V neděli ráno se z nádraží ubíral průvod s 20 vlajkami za doprovodu Orelské dechové hudby z Mor. Ostravy na náměstí k oltáři, kde plní mši

sloužil opat Zavoral. Po mši svatě uvítal všechny účastníky oslav župní starosta Čsl. Orla prof. Kavík. Pak se průvod začal řadit na památný Kotouč. V čele průvodu jela četa místního orelstva, za ní se rozlily pestré vlny národních krojů, pak dlouhá řada krojovaných orlů, horníci a řezníci z Ostravska v slavnostních úborech, různé spolky a tisíce účastníků z Lašska i Valašska. Za zvuku tří dechových hudeb kráčel průvod na Kotouč, kde opat dr. Zavoral posvětil **první pomník knížeti sv. Václavovi na Moravě**.

V promluvě ocenil opat Zavoral tento památný akt a zdůraznil jeho význam pro budoucnost. Po projevech hostů tlumočil prof. Kavík pozdravy došlé od významných osobností z domova i ze zahraničí.

Potom přijal starosta Al. Petráš pomník do ochrany města. Pozdravné telegramy byly zaslány prezidentovi republiky T. G. Masarykovi, papežskému nunciu a arcibiskupům olomouckému a pražskému.

Odhalení a posvěcení pomníku bylo zakončeno národními hymnami a chorálem svatováclavským. Dávno minulo poledne, když neutuchající nadšení tisíců přítomných za zvuku hudby dechového orchestru vyprovázelo z Kotouče hlavní osobnosti z dopolední slavnosti.

Odpoledne byli s velkým nadšením na oslavách uvítáni ministr dr. Šrámek v průvodu arcibiskupa dr. Šariče ze Sarajeva. V projevu ministr mimo jiné řekl: *„Pomník sv. Václava je krásným velkolepým činem v době hospodářsky velmi tísnivé. Díky patří všem, žijícím i již zesnulým, kteří uskutečnili toto veliké dílo.“*

Oslavy zpestřily lašské a valašské národní zvyky a tance předvedené padesátičlenným folklórním souborem pod vedením místního rodáka, řídícího učitele v Měrkovicích, p. Vincence Sochy za doprovodu valašské dechové hudby.

Večer byl v Katolickém domě za velké účasti mládeže zahájen pracovní sjezd katolického studentstva lašského kraje. Předsedou byl zvolen prof. A. Kellner a vedením kurzu byl pověřen spisovatel, pedagog, filosof, prof. P. Dominik Pecka. Na sněmu přednášeli známí vynikající středoškolští profesori z moravských gymnázií. Součástí sněmování byly také exkurze do štramberských výrobních závodů i automobilky Tatra. Ve středu 3. srpna v dopoledních hodinách byl sjezd ukončen a tím také i Národní slavnosti.

Závěrem se čtenářům omlouvám, že pro programovou rozsáhlost slavností jsem se musel v článku omezit jen na nejpodstatnější, ale i z tohoto čtenář vysleduje, že se jednalo o nejvelkolepější oslavy uspořádané ve Štamberku ve 20. století.

Prameny:

B. Juroška: Památky fary Štřamberské — strojopis

Lidové listy č. 177/1932, str. 3

Brožura k Národním slavnostem ve Štamberku — Štamberk 1932

1

2

1. Pomník sv. Václava — návrh akad. sochaře Fr. Fabiánka
2. Plakát POSVĚCENÍ ZÁKLADNÍHO KAMENE pomníku sv. Václava, 28. 9. 1929
3. Plakát NÁRODNÍCH SLAVNOSTÍ, 27. 7.—3. 8. 1932
4. Sochař Fr. Fabiánek před sochou sv. Václava, 31. 7. 1932
5. Josef Jurák vítá dr. Metoděje Zavorala, 27. 7. 1932

ŠTRAMBERK 27. ČERVENEC — 3. SRPEN 1932.

První prozatímním: p. náčelník Město Dr. J. Ševčík, p. náčelník Město Dr. J. Ševčík, p. náčelník Město Dr. J. Ševčík, p. náčelník Město Dr. J. Ševčík

NÁRODNÍ SLAVNOSTI

POSVĚCENÍ POMNÍKU SV. VÁCLAVA NA KOTOUČI POSVĚCENÍ ŽUPNÍ ORELSKÉ OLAJKY

pořádá Lašská orelská župa Kaditčáková v Mor. Ostravě
a Výbor pro posvěcení pomníku sv. Václava v Nár. sadě
na Kotouči se sídlem ve Štramberku.

Program:

27.-29. července: období slavnostních koncertů. První 28. a 29. července, druhé 27. a 28. července.

Sobota 30. července: o 17. hodině příjezd a večeře v restauraci národního divadla.
o 19. hodině koncert. Vstup zdarma. Vstupní poplatky 2 Kč. Vstupní poplatky 2 Kč. Vstupní poplatky 2 Kč.

slavnostního shromáždění koncertem.

Neděle 31. července: o 8. hodině slavnostní mše sv. v katedrále sv. Václava. Po mši koncert. Vstup zdarma. Vstupní poplatky 2 Kč. Vstupní poplatky 2 Kč.

1.-3. srpna: o 10. hodině koncert. Vstup zdarma. Vstupní poplatky 2 Kč. Vstupní poplatky 2 Kč.

PRÁCOVNÍ SJEZD KATOL. ŽUPNÍKA

Přípravný výbor.

3

4

5

Osudy pomníku sv. Václava ve Štramberku

Augustin Rýdel

*Svatý Václave,
volá Tě Tvůj lid:
vrať své zemi požehnání,
vrať svým dětem klid!*

Za druhé světové války někdo z okupantů násilím odstranil z pomníku kamenný státní znak. V důsledku poškození musely být po skončení okupace obnoveny kamenné desky s českým textem a znakem republiky u paty pomníku. Starostí místní jednoty Orla bylo odlišit náhradního mosazného státního znaku v závodě Tatra.

Ve dnech 27. — 29. 9. 1946 byly ve Štramberku uspořádány Svatováclavské orelské slavnosti. Při této národní slavnosti s nečekaně velkou účastí lidu z celého okolí a kraje vykonal u pomníku sv. Václava na Kotouči děkovnou bohoslužbu za záchranu národa strahovský opat dr. Boh. Jarolímek.

Záchrany hory Kotouče v pozdější době během každodenních mohutných odstřelů vápence a další přírodní podmínky (deště, mrazy...) pracovaly na pískovcové soše a pomalu narušovaly její celistvost. Postupně upadávaly jednotlivé části sochy jako hlava, ruce, meč i další volné části. Na záchranu byl kolem sochy zhotoven železný krunýř. Její torzo muselo být z piedestalu v červenci r. 1988 sundáno. I přes různé povětrnostní podmínky přicházely skupiny Orla k pomníku se soukromou motlitbou, kytičkou květů i hořícími svíčkami.

V roce 1993 rozhodl župní výbor o obnovení sochy sv. Václava na Kotouči. Jelikož nebylo možno kvůli desolátnímu stavu původního originálu sochu restaurovat, bylo rozhodnuto nechat zhotovit kopii podle Fabiánkova modelu. Byl ustaven výbor pro obnovení sochy, jehož předsedou byl zvolen br. A. Bartusek z Ostravy — Třebovic a místopředsedou br. Václav David. Na přípravě oslav vysvěcení nové sochy se podílela řada obětavých členů. Zhotovením repliky byl pověřen sochař br. Jan Kozel z Bystřice pod Hostýnem. V krátké době dle Fabiánkova modelu sochu z umělého kamene vyrobil. Oproti původní podobě provedl br. Kozel dvě změny: Zpod pláště byl vysunut celý štít s orlicí a sv. Václav jako pěstitel vinné révy má u svých nohou hrozny vína s vinným listem. Ochotně přispělo také ředitelství závodu Kotouč, dodalo materiál na zhotovení sochy a potřebnou těžkou techniku při jejím umístění na Kotouči.

Samotná slavnost svěcení proběhla 6. srpna 1994 za účasti téměř tisíce lidí. Program sobotního slunečného dne začal příjezdem a přivítáním světícího biskupa Josefa Hrdličky. Uvítání se účastnili zástupci děkanátu, jednoty

Orla a městského úřadu, byla nastoupena jednota hasičského sboru, skupiny orlů s prapory, Dechová hudba města Štramberka, při vstupu do kostela zpíval zdejší chrámový sbor. Po krátké motlitbě začala pontifikální mše svatá za hojné asistence přítomných kněží, našich hostů. Otec biskup pronesl krásnou homilii na téma dne „Proměnění Páně“. Po mši sv. se seřadil průvod s vlajkami, skauti i děti v krojích a zástupy návštěvníků a hostů. Během chůze hrála místní hudba.

Průvod mířil k Národnímu sadu, kde byly položeny květiny k pomníku padlých, a poté postupoval dál kolem jeskyně Šipka až k soše sv. Václava. Tam se velké zástupy rozmístily do stínu stromů. Program slavnosti si připravil a moderoval neúnavný člen Orla br. Boh. Matula.

Svěcení bylo zahájeno fanfárou, zazněl chorál k sv. Václavu, báseň k sv. Václavu. Po požehnání sochy byly položeny věnce a květiny. Proslovy pronesli generální tajemník Orla z Brna br. B. Kostelka, poslanec br. ing. J. Pavela a starosta města ing. J. Socha. Slavnost ukončil proslovem starosta Kadlčákovy župy z Ostravy. Na závěr ještě zazněla státní hymna a svatováclavský chorál.

Následoval společný oběd pozvaných hostů v čele s otcem biskupem v katolickém domě na náměstí. Také pro ostatní návštěvníky bylo ochotnými dobrovolníky zajištěno občerstvení. V 15 hodin se v nově vybudovaném Amfiteátru pod Starou věží představil se svým programem Valašský soubor písní, tance a vyprávění skupina Javorník z Nového Jičína. Bylo to nádherné kulturní vystoupení, které sledovaly stovky diváků. Večer zde štramberský Katolický divadelní soubor pod vedením br. Josefa Marka zahrál hru Věry Eliáškové Kníže Václav. Toto působivé a velmi vydařené představení shlédlo přes 600 diváků. Počasí nám přálo. S pomocí Boží se všechny akce zdařily.

Starší generace již tak velkou událost nezažije, ale věříme, že se mladí vzpamatují a budou nás následovat. Pro další rok (1995) nás čekalo ještě umístění nové sochy Panny Marie na kříži nad Šipkou, kterou dle příslibu zhotovil opět br. Jan Kozel z Bystřice pod Hostýnem.

Uvedené slavnosti při obnovení sochy sv. Václava se vlily mnoha lidem do mysli i srdce tak, že i po další léta konají poutě k sv. Václavu na Kotouč. Tyto tradiční poutě pokračují pod patronací orelské župy Kadlčákovy Ostrava. Každý rok na svátek sv. Václava (28. 9.) přijíždějí členové Orla i příznivci v čele s jáhnem br. Moravou. Spolu s našimi místními knězi vykonají bohoslužbu slova. Zpěvem pobožnost doprovází mladá schola. Jistě i letos proběhne oslava 70. jubilea posvěcení sochy sv. Václava v roce 1932. Při návratu od sochy sv. Václava bývá pravidelná zastávka u sv. kříže nad jeskyní Šipka s pobožností ke sv. kříži — litaniami a zpěvy.

(Oba příspěvky přetištěny z měsíčníku Orel č. 7—8/2002)

Vzpomínky Vojtěcha Petráše

2. část souboru úvah u příležitosti autorova významného životního jubilea

Na co jsem hrdý — co se podařilo

To slovo „hrdý“ mi zavání pýchou. Ale budiž.

Když jsem vyšel první třídu reálného gymnasia v Příboře, měl jsem na výročním vysvědčení poznámku o celkovém výsledku: Žák jest výborně způsobilý, aby postoupil do vyšší třídy.

Štramberský pan farář, bodrý lidový velebníček P. Jan Hrubý se v sakristii zeptal ministranta, mého staršího bratra: „Jaké vysvědčení přinesl Vojta?“ Na odpověď, že s vyznamenáním, pan farář odvětil: „Počkej, počkej: Až bude deskriptiva, už nebude vyznamenání!“

V sekundě (druhé třídě) profesor kreslení pan Alois Boháč nás seznamoval s lineární perspektivou. Úvodem pronesl památnou větu: „Perspektiva je věda, která se naučit nedá. Té se musí rozumět“. Jeho výkladům jsem dokonale porozuměl.

Potom za týden jsme kreslili kvádrové krabice. S kresbou jsem byl brzo hotov. Pan profesor mě vyzval, abych šel spolužákům opravovat jejich práce. Překresloval jsem jim to s chutí a pociťoval jakousi hrdost. Pan profesor mi důvěřoval! Ve zbytku vyučovací hodiny stál u okna a díval se na křižovátku ulic, na kostel sv. Valentina a na učitelský ústav.

Kvarta byla poslední rok povinného kreslení. Toho se ujal nový, už třetí profesor jménem Alois Zamazal, středně vysoký, mírně otlý, upjatý, elegantní, taneční mistr.

O Vánocích jsem doma z pilnosti nakreslil tři portréty: bratra, sestru a třínáctiletou sestřenicí Zdeňku Bajerovou (nedožila se dvaceti let). Po Novém roce jsem tyto tři velké výkresy přinesl do kreslírny a pan profesor je rozvěsil na stěnu.

Skončil školní rok, zmizel pan profesor Zamazal a s ním zmizelo mých čtyřicet výkresů. Moje mamka velmi litovala té ztráty, hlavně těch portrétů.

Za pět roků na dvoutrídni ľudovej škole v Horní Tižině, okres Žilina, jsem se od Slováka, učitele Ed. Lackovského dověděl, že na učitelském ústavu v Šahách (na jižním okraji středního Slovenska) je učil profesor Zamazal. Na katedře v kreslírně ležely ukázkové výkresy V. Petráše. Lackovský si je prohlížel, jeden si přisvojil, vymazal můj podpis, napsal své jméno a výkres odevzdal jako svou práci.

Vratme se ve vzpomínkách do reálného gymnasia v Příboře. Kvinta uplynula jako voda. Nadešel šestý školní rok a s ním přibyl nový učební předmět

zvaný deskriptivní geometrie. Deskriptiva nás provázela tři roky. Byla doménou pana ředitele Josefa Kálala, vynikajícího matematika a deskriptiváře. Ředitel Kálal vyžadoval od studentů prostorovou představivost; při rýsování na tabuli se muselo uvažovat nahlas a vyjadřovat se přesně v pojmech.

Deskriptivní geometrie byla pro mne lahůdkou. Na třech pololetních vysvědčeních, na třech výročních vysvědčeních a na jednom posledním vysvědčení dospělosti, čili sedmkrát jsem měl známku z deskriptivní geometrie stejnou, jako z ostatních předmětů.

Na důstojného pana faráře, Pátera Jana Hrubého rád a v dobrém vzpomínám. Zaprvé proto, že předpověď o deskriptivě se nesplnila. Zadruhé: stali jsme se vzdálenými příbuznými. Neteř pana faráře Anna Kischnerová se v roce 1926 z Olšan na Hané nastěhovala ke svému strýčkovi na faru ve Štamberku. Po maturitě na reálném gymnasiu v Příboře se odstěhovala do Prahy. Tam se provdala za mého bratrance ing. Rudolfa Petráše. V Praze Rudolf prožil padesát let, „Anička z fary“ čtyřicet. Zbytek života dožili ve Štamberku.

Po maturitě r. 1931 jsem vykročil do světa. Šedesát roků jsem pracoval duševně i fyzicky, staral se o pětičlennou rodinu a nosil domů výplaty, kterým se posměšně říkalo „almužný“. Měl jsem nad sebou poručníky různých kalibrů.

V roce 1991 najednou jakoby se vyjasnilo. Začalo to Štramberskou Madonou pro předsíň našeho kostela. O realizaci obrazu se postaral pan Bohumil Kresta. Článek o malbě Modlící se Madony jsem uveřejnil ve Zpravodaji města Štamberka č. 1/1994. Jenom doplňuji, že lunetový rám vytvořil v roce 1951 akademický řezbář Ambrož Špetík.

Městský úřad ve Štamberku mě koncem roku 1999 vyzval, abych se v budově Muzea Zdeňka Buriana představil jako výtvarník — amatér.

Byla to pro mne událost mimořádná. Dosud jsem se pouze třikrát s nepatrnou troškou zúčastnil výstavy malířů — diletantů.

Když jsem se to dověděl (v Kopřivnici), měl jsem na čase připravit vernisáž, čili zahájení výstavy. K tomu mi významně pomohl kustod Muzea pan Aleš Durčák. Měl jsem dost materiálu od panorámat až po pohlednice a od portrétů až po štramberskou květenu.

Po celý život jsem kreslil a maloval buďto pro sebe nebo na objednávku, nikdy pro výstavy. Při svém učitelském povolání jsem musel kreslit a koloovat čestná uznání, zdravotice, diplomy, plakáty, výzdoby škol, portrétovat kdekoho, mimo jiné též žáky, kteří se přihlásili na hornictví, zdobit a ilustrovat kroniky...

Podnět odboru kultury Městského úřadu ve Štramberku jsem přijal s povděkem, protože mi umožnil ukázat veřejnosti kousek historie našeho města z vlastivědného hlediska. Vždyť například štramberská květena — ta nejvzácnější — nám mizela ve čtyřicátých letech přímo před očima. To se týká též městské lidové architektury.

Jako tajemník krajské rezervační komise se sídlem ve Štramberku jsem měl seznam památkově chráněných objektů. V letech 1950—1957 jsme opravili 24 chalupy (z toho čtyři rekonstruovali od základu), „koryto“, některé části městských hradeb, střechu i s lucernou Staré věže, střechu a ochoz Trúby (k šestistému výročí města Štramberka).

Některé chalupy nebyly zapsány do seznamu památek. Památkáři je neuznali za vhodné. Když vlastníci takových chalup naléhavě prosili, abychom jejich dřevěnice rekonstruovali, nakreslil jsem některé z těchto objektů a perokresby jsem posílal do Prahy ministerstvu kultury, aby zařadilo a schválilo opravy. Každá kresba byla přijata (až na jednu na Plaňavě), návrh schválen a chalupa obnovena.

Proč jsem ty dřevěnice kreslil? Zprvė: Neměl jsem fotoaparát. Zadruhé: Věděl jsem, že perokresby se budou líbit a budou schváleny.

Koncem roku 1999 jsem dostal nabídku, abych pro chrám ve Větrkovicích u Vítkova namaloval oltářní obraz Panny Marie Nanebevzaté. Bylo to k počtė 100. výročí vzniku farnosti Větrkovic. Jubilejní slavnost se konala dne 13. srpna roku 2000. Na obraze — olejomalbě jsem pracoval od února do konce června toho roku. Byl to největší obraz, který jsem v životě maloval, a to výška 3 m 1 dm, šířka 2 m 2 dm. Bylo mi 88 let.

V roce 2000 jsem poskytl kopřivnické firmě JAK — reklamní služby 12 obrazů pro natištění nástěnných Štramberských kalendářů pro rok 2001.

Všechny čtyři akce se podařily, měly a mají dobrý ohlas. To mě těší.

Vojtěch Petráš maluje oltářní obraz Panny Marie Nanebevzaté (autor fotografií neznámý)

Chvála štramberského nářečí

Vojtěch Petráš

Štramberák, nebo chcete-li spisovněji Štramberčan, zásadně a důsledně nepoužívá některá nepřijemná slova, nadutá a falešná slova i větné vazby, které vedou spisovnou i obecnou češtinu do propasti.

Vytrácí se znělost českého jazyka. Kazí se výslovnost. Řeční se a mele se zaťatými mluidly (rty, zuby, dásně, jazyk, patro, hlasivky). Mluvíci musí cítit, jak rezonuje jeho hrudní koš a lebeční kostra (kalva).

Sleduji řečnické projevy už sedmdesát let (je mi devadesát roků a devět měsíců). Nedávno mi vypověděla televizní obrazovka. Řekl jsem si, že nějaký ten měsíc vydržím bez obrazu a spokojím se prozatím jen se zvukem. Právě byly na programu „Katakomyby“ s oblíbenými komiky v čele s Vlastou Burianem.

To zklamání! Většinou jsem slyšel překotné drmolení, jakoby někdo bičem nutil herce, aby byli s představením co nejdříve hotovi. Už dávno předtím jsem míval dojem, že ty všeobecné kalupy jsou nutné „díky“ nedostatku času důležitého pro reklamy. Aby mi bylo rozuměno: Někdy to kvaltování chápu jako součást komického divadelního děje. Tam stačí v divoké hádce porozumět dvěma slovům.

Vážení čtenáři, snad jste si všimli, že téměř všichni mluvčí, moderátorky, řečníci, zpravodajové a další se domnívají, že jsou povinni vyplňovat proluky v řeči hláskami é a ö. Možná, že éé špatně é pochopili ééé baviče é Ivana Mládk a ééééé Ludka Sobotu öö, kteří takové é vycpávky používají pro éé zpestření zábavy.

Někteří rodiče nedovedou svým dětem občas ukázat, jak syčí houser, jak syčí pára, jak vrrrčí zlý pes, jak vrzají vrrrata směrem tam a směrem vrrr zpátky.

Bylo mi líto dobré, snaživé žákyně v Čechách na Vysočině za druhé světové války v Hlavní škole dívčí v roce 1943. Učil jsem tam matematiku a kreslení, ale tehdy také český jazyk. Česká mateřština byla nám vzácná, v tragických letech znamenala pro nás naději, že přežijeme. Děvucha v 7. třídě s nadšením četla větu: „Vůkol fe profťírala nefmírná poufť.“

S výslovností to není někdy v pořádku. A přece stačí tak málo. Občas v dobré náladě položíme jednu ručku tříletého dítěte na svá (rodičovská) prsa a druhou ručičku pod svou bradu na krk. Několikrát zasyčíme a zavřčíme. Za nedlouhou (nebo i delší) dobu naše dítě samo přijde se pochlubit, jak umí krásně vyslovit rryba, pokrrm, měsíc, země... Pokud jde o zřetelnou, pomalou mluvu, zkusme sami sebe, zda dokážeme napodobit devadesátiletého herce Kovaříka, který se dokázal mazlit s naší češtinou ve filmu „Má-reč-ku, pó-dej-te mi péé-ro!“

Menšina českých pedagogů si zvykla mluvit zřetelně a pomaleji. V tom byla ve Štramberku vzorem učitelka Drahomíra Hrazdilová (provdaná Šustrová, bydliště Koloredov, studium Státní reálné gymnasium v Příboře, působiště Štramberk). Všude, v obecné škole, na ulici, na divadelním jevišti, vždy mluvila rozvážně, pomalu a jasně.

Štramberské proměny 1892 — 2002

výstava fotografií Milana Sochy v Muzeu Zd. Buriana

16. 10. — 15. 11. 2002

Otázky kladl Aleš Durčák

Sedíme v útulné pracovničce sběratele a fotografa pana Milana Sochy, kde vše prozrazuje mnohé o zálibách a zájmech svého majitele. Na první pohled zaujme knihovna s množstvím pečlivě vedených tematických pořadačů s fotografiemi zaniklého, ale i současného Štramberka.

Pan Socha otevírá první z nich a rodí se rozhovor:

1. Jak dlouho vzniká taková sbírka?

Fotografie sbírám od roku 1953, takže v příštím roce to bude 50 let. Předal mi je můj otec — ať něco pořádného dělám. Ponechal si jen sbírku uměleckých pohlednic.

2. Kdo je autorem nejstarších snímků?

Bohužel na přední straně fotografie není jméno autora uvedeno. Jelikož fotografie se většinou lepily na černé papíry alb, případné poznámky pro nás — následovníky nejsou vidět; je to věčná škoda.

3. Kdy jste začal fotografovat vy sám a měl jste nějaký vzor?

Vážně v roce 1946, kdy jsem se přihlásil do Klubu fotografů amatérů ve Štramberku. Jako můj učitel mně byl přidělen pan Jar. Petráš, bohužel již není mezi námi. Vzorem mi byl pan předseda — drogist Stanislav Šustr — velký vystavovatel, po jehož velkolepé sbírce stále pátrám, bohužel dosud bezvysledně.

4. Která místa ve Štramberku máte rád a proč?

Jestli dovolíte, odpovím osobním vyznáním městu Štramberku.

Štramberk — zátoka ticha, obepnuta podkovitou výspou tří vrchů. Střeží svůj krásný šperk, černé a červené stříšky a bílé zdi — to je Štramberk. Minulostí je zde každý domek, každá chalupa na stráni se svými šindelovými střechami, sedícími furianty na dřevěných staveních a dotýkajícími se uliček svým zadním krajem.

Postůj kdekoli, rozhlédni se a oči Ti odkryjí jiný pohled mezi křivolakými zdmi, štíty, vikýři a pavláčkami.

Jen o jednu věc vždy znovu a znovu zavadiš — je to Štramberská trúba, mohutná věž, hrdý pozůstatek panského sídla, dnes rozhledna, odkud vidíš do širého kraje.

5. Kdy vás napadlo nově fotografovat místa zachycená na starých fotografiích?

V roce 1957 jsem začal doplňovat sbírku o část Hraniček. Asi před dvěma lety jsem byl při jedné návštěvě pana starosty dotázán, zda bych nechtěl po

dlouhé době (poslední výstava byla v roce 1990) uskutečnit novou výstavu. Odpověděl jsem, že o tom budu uvažovat. Nakonec jsem se rozhodl, asi po půl roce, že něco udělám. Ale ne něco obyčejného — mělo to mít nějaký podtext. A tak přišel bláznivý nápad a název — PROMĚNY, ale v polovině příprav a předělávek sbírky pro výstavní účely jsem toho chtěl nechat. Za velké pomoci manželky jsme exponáty nakonec dali dohromady. Jak to dopadlo nám řekne až 15. listopad — ukončení a závěrečné zhodnocení výstavy.

6. Existoval či existuje srovnatelný archiv? Podle Kroniky města Štramberka měl v létě 1925 fotografovat naše město pro obec pan Karel Šrůtek z Valašského Meziříčí. Podobný soubor se často spojuje i se jmény dr. Adolfa Hrstka, Bohuslav Blažek či Alois Dresler. Kde jsou tyto sbírky?

Prozatím jsem neměl možnost svou sbírku konfrontovat s jinými sběrateli.

Pan Šrůtek z Valašského Meziříčí fotografoval Štramberk v roce 1926. Soubor fotografií si u něj objednal pan ředitel Bohuslav Blažek, který fotografie potřeboval na propagaci svých publikací o Štramberku. Tuto sbírku z roku 1926 odkoupil od paní Blažkové můj otec. Pan Šrůtek fotografoval i pro pana dr. Adolfa Hrstku, vím to od mého otce. O dalším jmenovaném, panu učiteli Aloisi Dreslerovi, jsem se doslechl až letos na jaře. Kde všechny tyto sbírky dnes jsou, bohužel nevím. Musí však existovat ještě jedna osoba.

7. Vlastníte záběry štramberských míst, která nemůžete identifikovat?

Mám několik takových záběrů; možná že výstava pomůže. V letošním roce mám objasněnu fotografii, kterou bych nikdy do těch míst nesituoval. Je to po štrambersky „V kutě“, chaloupka rodiny Hanzelkové. Byla zbourána a nahrazena zděnou budovou (viz foto na výstavě).

8. Co nelze ve Štramberku vyfotografovat a který záběr či motiv ještě nemáte?

Nevyfotografujeme již nikdy základy dvou kostelů z Kotouče, které jsem viděl ještě jako kluk.

Ve Štramberku není nikdy nouze o záběr, jen je třeba nosit s sebou fotoaparát.

9. Kterého z fotografů či malířů Štramberka máte nejraději?

Z fotografů je to Stanislav Šustr, z malířů Bohumír Jaroněk.

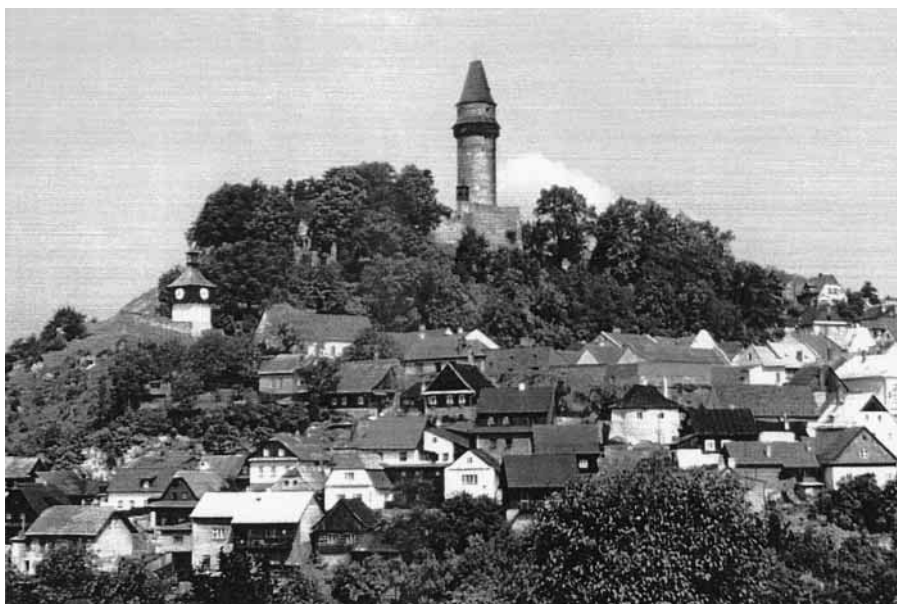
10. Co byste rád vzkázal návštěvníkům své výstavy?

Štramberákům, aby své město milovali. Ostatním, aby město hojně navštěvovali.

Těším se na vaši návštěvu. Budete mít Štramberk jako na dlani a nebudou vás z kopečků bolet nohy...

Pohled na Štramberk, rok 1892

Pohled na Štramberk, rok 2001 (foto Milan Socha)

Ze života starých Štramberáků

Josef Marek

Když jsem koncem měsíce srpna opět navštívil Okresní archiv se záměrem vybrat příspěvky do dalších čísel Zpravodaje, upoutal mě článek kronikáře Augustina Rašky.

Jistě se ptáte proč?

V mnohých periodikách se v současné době propaguje léčba přírodními léčivy — bylinkami. **Bylinky pohladí duši, bylinky jsou zdroj dobré nálady, atd.**

Vonící rostliny si získávají uznání a respekt nejen jako báječné koření, ale také pro své léčivé účinky. A co nejlépe odstraní stres v studeném a sychravém podzimu, který se rychle blíží, než teplá lázeň umocněná přísadami z bylin. Tohle všechno znali staří Štramberáci před více než 150 lety. Článek z kroniky je toho důkazem.

Koupel v domě před 50 — 60 lety

„Za dveřmi světničky na chodbě schodištěm zúžené stála u zdi velká dřevěná kád' na koupání. V ní koupával se nejčastěji otec a my děti v obyčejné dřevěné vaně, které se tu říkalo „hrotička“ (škopek).

Voda na koupání nosila se v putnách od „Koryta“ a ohřívala v kotli na vaření švestek pod komínem. Zdravotní stav otcův ve vysokém věku jeho vyžadoval nezřídká, že užíval také koupele s vonnými bylinami a brával k tomu heřmánek, šalvěj, mátu peprnou, tymián a levanduli, kteráž koupel znamenitě zesláblé tělo posilovala. Místo této brával někdy koupel s hořčicí při slabosti srdce, se solí kuchyňskou k pročištění krevního oběhu, sladovou koupel s přidáním 4—5 liber ječného sladu vařeného hodinu na ohništi ve vodě v hrnci přimázním (asi 4,5 l) ke všeobecnému zesílení těla, koupel jehličnatou proti kyčelním bolestem a otylosti, koupel ze senných trusek a jiné podle nahodilé potřeby svého dobrozdání. Rádcem mu přitom býval lékař nebo i homeopatik Jan Bajer, jenž roku 1855 založil Štramberské „kúpele“.

Tolik výpis z Pamětní knihy města Štramberka — kronikáře Augustina Rašky.

Adolf Hrstka a Štramberk

část 7.

Dr. Hrstka a Jaroněk

Josef Adamec

Vedle zpřístupnění Trúby druhou nejvýznamnější událostí roku 1903 — kterou zorganizoval dr. Hrstka s KČT — se stala výstava obrazů Bohumíra Jaroňka.

Výstava Jaroňkových obrazů pořádaná dr. Hrstkou vyzněla jako projev úcty k malířovu umění i k jeho šlechtivosti hodlající zachránit poklady lidové tvorby roztroušené po chalupách.

Před zhodnocením samotné výstavy je na místě zmínit se blíže o obou hlavních aktérech. Malíř Bohumír Jaroněk se seznámil se štramberským lékařem v roce 1902. Dr. Hrstka na seznámení vzpomíná v článku „Po stopách kulturní, umělecké a sběratelské práce na severovýchodě Moravy“: „... když naše umělecké a sběratelské snahy nás k sobě přátelsky připoutaly a my s hrůzou pozorovali, jak ohroženy jsou tyto skrovné zbytky našeho lidového umění sběratelskou vášní a zálibou německého továrníka Parmy, který měl na Valašsku organizovanou síť sběratelů po četnických stanicích, a v Novém Jičíně zámožné továrnice Hücklové se známým sběratelem Weberem, který ve všech obcích na Novojicku výšivky sbíral a buď v soukromém aneb v městském muzeu ukládal, nedovedli jsme ani na okamžik váhati a odhodlali jsme se i při našem těžkém zaměstnání a při našich skrovných hmotných prostředcích postaviti se naproti tomuto cizáckému a nám zjevně nepřátelskému působení.

Za necelý rok prošli jsme s Jaroňkem všechny české obce na Novojicku, Hodslavsku, Příborsku a Štramberku, prohledali jsme všechny bohatší statky i chudé chaloupky, pozotvírali všechny uprášené truhlice, pozpřehazovali temné komory bez únavy, bez hořkosti, ano i bez závisti...“ Úryvek z Černé země (1929—30, č. 9—10, str. 161—165) předesílá pohnutky, jež spojily dr. Hrstku s Jaroňkem, prozrazuje jeho sběratelskou zálibu i některé pohnutky k ní.

Ve stati Tichá hrdinství od Karla Judy, lékařova přítele, se o Hrstkově náklonnosti ke sběratelství píše: „... Začal sbírat starých lidových památek, valašských bílých plen skvostně vyšíváných, keramiky, starého nábytku, ale nezapomněl opatřit si také velkou sbírku štramberských zkamenělin, ne pouze proto, že jsou umělecky zajímavé, ale že jsou přírodně krásné...“

Nyní k samotné výstavě. „Kravaňsko“ ji v předvečer výstavy (5. 12. 1903) takto nadšeně uvítalo a propagovalo: „Výstava na Štramberku. Tyto dny byl rozeslán ze Štramberka umělecky provedený plakát, který oznamuje pro Kravaňsko radostnou událost: akademický malíř p. Bohumír Jaroněk vystavuje na Štramberku ve dnech 6.—20. prosince 1903 své obrazy z Valašska a hlavně ze Štramberka samého... Z Valašského Meziříčí učinil několik uměleckých exkursí za moravskými hrady a městy až zabloudiv na Štramberk

a zde malebnými a zájmem p. dr. Hrstky nadobro upoután uvázl. Pracoval celé léto pilně jako včelička, lezl se svým malířským stojanem po všech skalách a spárách a zachytil mnoho krás útulného „valašského Betléma“, jak Štramberk nazvali. Barvy jeho jsou živé, obrazy jeho těší a občerstvují. Kdo je uvidí, tomu se otvírají oči pro krásy našeho domácího kraje a cítí se tu šťastnějším, přilne větší láskou k domovině. Výstava je otevřena denně od 9 do 4 hodin a platí se vstupné pouze 40 haléřů.“

Skutečnost, že výstava byla přece jen výjimečnou událostí, svědčí i další zpráva otištěná v Kravařsku: „*V neděli dne 13. t. m. sešla se značná část inteligence a veškerého obyvatelstva kraje na Štramberku, aby tu oslavila otevření výstavy Jaroňkovy... Výstava Jaroňkova a celý jeho letošní pobyt na Štramberku znamená pro náš hmotně chudý a přírodně krásný kraj velmi mnoho... Tyto jeho malované básně projdou výstavami, stanou se majetkem jednotlivců — celých mas... „Zde naučil jsem se teprve kreslit“ — tak sám umělec charakterisoval důležitost svého pobytu na Štramberku pro sebe samého... Množství kupujících i navštěvovatelů výstavy přibývá každým dnem, a nedivno, že pořadatelstvo rozhodlo se prodloužit otevření výstavy na dny sváteční dne 25., 26. a 27. prosince.“*

Výstava zaujala více, nežli se předpokládalo. V následující glose „*Mravní a hmotný výsledek Jaroňkovy výstavy na Štramberku*“ je zaznamenáno: „*Výstavu navštívilo do dne 13. t. m. 400 platících osob z celého okolí, žactvo učitelského ústavu v Příboře a některých tříd školy štramberské i značná část dělnictva...*“

Inu, byla výstava událostí roku. Však ji také Štramberští s vděčností přijali, navíc si mohli vystavená díla zakoupit, o čemž informovalo jiné vydání Kravařska počátkem nového roku 1904: „*... obrazů prodáno 23 za 2 110 korun, před výstavou koupeno 14 obrazů za 1 225 K. Celkem vystaveno 64 obrazů... Za vstup vybráno a za katalogy 318 K 80 haléřů. Mezi kupujícími je samozřejmě dr. Hrstka, dr. Derka, hoteliér Kahánek... mimo školních dětí přišlo 1 036 platících návštěvníků...*“

A to je úctyhodné množství, uvážíme-li okolnosti: kulturní úroveň obyvatelstva v té době ne zvláště vysokou, navíc šlo o první výstavu toho druhu ve Štramberku... A co na adresu dr. Hrstky prohlásil B. Jaroněk sám? „*Domek dr. Hrstky jsem nazýval „výstavním palácem“ a doktora samého „intendantem“.* K šedesátým narozeninám B. Jaroňka napsal dr. Hrstka do časopisu Radhošť v pozdravném článku: „*...zakotvil na Štramberku zcela beznáročně a neznán, jen proto, že kdysi jako student si Štramberk zamíloval a stal se proto jeho malířem, propagátorem, dobrodincem, ale také jeho miláčkem... Jest věčná škoda, že Jaroněk tak brzy opustil Štramberk — ani ve Valašském Meziříčí, ani v Rožnově nenašel už toho prostředí, které postavilo ho na Štramberku na vrcholný bod jeho umění...*“

Ale B. Jaroněk neopustil dr. Hrstku, stále se spolu scházeli, zachovala se bohatá korespondence svědčící o oboustranné pili pro kulturní povznesení městečka pod Trúbou.

Z koutů a ulic Štramberských

B. Jaroněk
Štramberk 1905

NÁRODNÍ ~ ~ SLAVNOSTI

POSVĚCENÍ
POMNÍKU

SV. VÁCLAVA

STRANBERK

29. - 31. července 1932.